

10. 01. 2014

INRIKESMINISTERIET

9.1.2014

SM001:00/2013

Sisäasiainministeriö
Maahanmuutto-osasto
SM001:00/2013

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Pakolaisneuvonta ry:n lausunto

Pakolaisneuvonta ry kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotetuista lainmuutoksista jo luonnosvaiheessa. Lausunnossa keskitytään kohtiin, joihin tulisi tehdä tarkennuksia tai joita ei ole riittävästi huomioitu luonnoksessa. Pakolaisneuvonta viittaa myös ECRE:n kannanottoihin¹ uudistetun määritelmädirektiivin osalta.

Artikla 2

Uudistetussa määritelmädirektiivissä artiklan 2 j-kohdasta poistettiin alaikäisen määritelmästä vaatimus siitä, että alaikäisen tulee osoittaa olevan ”huollettava” (”dependent”). Uudistetun määritelmädirektiivin mukaan perheenjäseniä ovat ”kansainvälistä suojelua saavan alaikäiset lapset, jos nämä ovat naimattomia, riippumatta siitä, ovatko he syntyneet avioliitossa tai avioliiton ulkopuolella tai onko heidät kansallisen lainsäädännön määritelmän mukaisesti adoptoitu”. Kun kansainvälistä suojelua saanut on alaikäinen ja naimaton, niin hänen perheenjäseniään ovat ”isä, äiti tai muu aikuinen, joka on vastuussa kansainvälistä suojelua saavasta henkilöstä joko lain tai asianomaisen jäsenvaltion käytännön mukaan”.

Ulkomaalaislain 37 § ja myös sen 3 momentti sisältää tiukemmat vaatimukset eli on ristiriidassa määritelmädirektiivin 2 artiklan j kohdan kanssa. Ulkomaalaislain 37 §:n 3 momentin mukaan rinnastaminen edellyttää tosiasiallista huoltoa ja tosiasiallisen huollon tarvetta. Lainkohdan mukaan edellytetään lisäksi luotettavaa selvitystä siitä, että lapsen aikaisemmat huoltajat ovat todistettavasti kuolleet tai kadoksissa ja että lapsella on ollut tosiasiallinen huoltosuhde perheenkokoajaan tai tämän aviopuolisoon ennen

¹ Ks. esim. http://ecre.org/index.php?option=com_downloads&id=805

perheen kokoajan Suomeen saapumista. Ulkomaalaislakia tulee muuttaa vastaamaan uudistetun määritelmädirektiivin 2 artiklaa.

Pakolaisneuvonta katsoo lisäksi, että perheenjäsenen määritelmään tulisi sisällyttää alaikäisen perheen kokoajan alaikäiset sisarukset, mikä sisältyi myös alkuperäiseen komission ehdotukseen uudistetuksi määritelmädirektiiviksi. Alaikäisen alaikäiset sisarukset ovat nimenomaan ns. ydinperheen jäseniä, jotka tulisi sisällyttää perheenjäsenen määritelmään.

Artikla 4

Tosiseikkojen ja olosuhteiden asianmukainen arviointi on keskeisin ja ehkä vaativin asia kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien hakijoiden tunnistamisessa. Pakolaisneuvonta haluaa kiinnittää huomiota tehokkaan ja oikeusvarman turvapaikkamenettelyn edellytykseen, eli erityisen haavoittuvassa asemassa olevien, kuten traumatisoituneiden kidutuksen uhrien tunnistamiseen ja erityistarpeiden turvaamiseen. Sekä hakijoiden vastaanotossa (erityisesti terveyspalveluissa) että turvapaikkamenettelyssä tähän tulisi kiinnittää erityistä huomiota ja turvata asiantuntevat toimijat sekä riittävät resurssit.

Määritelmädirektiivin artiklaan 4 ei ole tehty muutoksia. Pakolaisneuvonnan käytännön työssä on noussut jatkuvasti esille se, että päätöksenteossa ei ole riittävästi huomioitu määritelmädirektiivin 4 artiklan 4 ja 5 kohtia. 4 artiklan 4 kohtaan sisältyvää velvoitetta aiemmin koetun vainon ja todistustaakan siirtymisen osalta ei ole lainkaan sisällytetty ulkomaalaislakiin. Tämä pakolaisoikeuden keskeinen periaate, joka on vahvistettu myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä², tulisi turvata myös kansallisen lain tasolla. Myös ECRE on painottanut, että uudistettua määritelmädirektiiviä implementoitaessa velvoite tulisi sisällyttää lakiin.

Artikla 9

Uudistetun määritelmädirektiivin 9 artiklaa on täydennetty siten, että pakolaisen määritelmässä edellytetty syy-yhteys tulee olla joko vainon syiden ja vainotekojen välillä tai vainon syiden ja suojelun puuttumisen välillä. Tämä tulee kirjata hallituksen esitykseen uudistetun määritelmädirektiivin sanamuodon mukaisesti. Täsmennys vahvistaa suojelua tilanteissa, joissa vainon vaara aiheutuu ei-valtiollisten toimijoiden taholta. Luonnoksen sanamuodosta syntyy virheellinen kuva siitä, että artiklaan olisi lisätty uutena edellytyksenä syy-yhteys myös vainon syiden ja vainoksi katsottavat teot estävän suojelun puuttumisen välillä.

² Ks. esim. *R.C. v. Sweden* (application No. 41827/07 of 9 March 2010). EIT katsoi, että valittaja oli näyttänyt toteen joutuneensa pidätetyksi ja kidutetuksi mielenosoituksen jälkeen. Tuomioistuin katsoi, että todistustaakka siitä, että valittaja joutuisi uudelleen oikeudenloukkausten kohteeksi mikäli hänet palautettaisiin kotimaahansa, on siirtynyt Ruotsille.

Artikla 31

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 22 artikla edellyttää sopimusvaltioiden, siten kuin ne katsovat tarpeelliseksi, YK:n ja muiden järjestöjen kanssa suojelevan ja auttavan turvapaikanhakija- ja pakolaislasta sekä jäljittävän hänen vanhempansa ja muut perheenjäsenensä, jotta saataisiin lapsen ja hänen perheensä jälleenyhdistämisen kannalta tärkeitä tietoja. Jäljittäminen ei saa vaikuttaa kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevaan päätöksentekoon.

Pakolaisneuvonta painottaa, että jäljittämisessä tarpeellisten tietojen keruun, käsittelyn ja välittämisen on tapahduttava luottamuksellisesti. Lisäksi on tärkeä ottaa huomioon tilanteet, joissa lapsen etu ei ole jäljittää vanhempia tai joissa alaikäisen tai hänen lähiomaisensa turvallisuus saattaa olla uhattuna.

Lapsen mahdollisuus hyödyntää Suomen Punaisen Ristin henkilöhakua ja erityisosamista olisi hyvä turvata jatkossakin. Maahanmuuttoviraston tulisi varmistaa, että lapsen edustajalla on tieto mahdollisuudesta jäljittää lapsen perheenjäseniä Suomen Punaisen Ristin henkilöhaun kautta.

Marjaana Laine
johtava lakimies
Pakolaisneuvonta ry